

REBOUND-hankkeen tutkimusperustaiset havainnot EU:n arktisen strategian päivitykseen

EU:n vihreä siirtymä ja arktinen strategia ovat kytkeytyneet yhä tiiviimmin toisiinsa. Suomen strategisen tutkimuksen rahoittaman REBOUND-hankkeen tutkimus osoittaa, että arktisella alueella siirtymä kohtaa erityisiä oikeudenmukaisuuteen, hallintaan, turvallisuuteen ja alkuperäiskansojen oikeuksiin liittyviä haasteita, jotka on tunnistettava EU:n arktisessa strategiassa nykyistä selkeämmin.

1) Oikeudenmukaisuus ja ihmisoikeudet arktisessa vihreässä siirtymässä

Tutkimus osoittaa, että nykyinen EU-sääntely ei riittävästi turvaa arktisten alkuperäiskansojen oikeuksia:

- **EU:n kriittisten raaka-aineiden asetus ja kiihdytetyt lupaprosessit** lisäävät ristiriitoja kaivos-, energia- ja infrastruktuurihankkeissa. Kierrätys Hankkeet aiheuttavat vähemmän konfliktia kuin uudet kaivokset ([Sigeman 2026](#)).
- **Kansalaisten osallistumisoikeudet ovat kaventuneet**, kun lupaprosesseja on yksinkertaistettu. Avoimuus, ennakoiva vuorovaikutus ja aidot osallistumismekanismit ovat edellytys hankkeiden hyväksyttävyydelle. ([Pappila ym. 2025](#); [Loginova ym. 2025](#))
- **YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten komitea (TSS) totesi Suomen rikkoneen saamelaisten oikeuksia** myöntämällä malminetsintälupia (Mäntylä 2026; Cambou 2025). Tämä osoittaa, että EU:n ja jäsenmaiden vihreän siirtymän politiikat voivat suoraan heikentää taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista itsemääräämisoikeutta sekä johtaa ihmisoikeuksien loukkaamisiin.

Suositus: EU:n arktisen strategian tulee vahvistaa osallistumisoikeuksia ja turvata alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen todellinen päätäntävalta, ei ainoastaan konsultointia.

2) Arktinen turvallisuus, toimitusketjut ja geopoliittinen haavoittuvuus

EU:n vihreän siirtymän kriittiset raaka-aineet ja energiaturvallisuus kytkeytyvät arktiseen geopoliittiseen tilanteeseen:

- **Venäjän ja Kiinan välinen yhteistyö mullistaa arktisten mineraalien hallintaa** ja voi horjuttaa EU:n toimitusketjuja ([Landauer ym. 2025](#)). Tämä kehitys korostaa tarvetta **EU-pohjaisille mineraalihuoltoketjuille**, toimitusvarmuudelle ja omavaraisemmalle tuotannolle.
- Arktiset ympäristö- ja maankäytön konfliktit ovat historiallisesti aiheuttaneet **kalliita oikeusprosesseja, keskeytyksiä ja mainehaittoja** ([Sigeman 2025](#);

[Joona, J. 2025](#)) – strategian tulee tunnistaa nämä riskit jo päätöksenteon alkuvaiheessa.

Suositus: Strategiaan on sisällytettävä riskiperusteinen ohjauskeino EU-toimitusketjujen turvaamiseksi sekä mekanismit geopoliittisten riippuvuuksien vähentämiseksi.

3) Luontoperustaiset elinkeinot, koulutus ja kulttuurinen jatkuvuus

Tutkimus nostaa esiin paikallisyhteisöjen ja saamelaisten jatkuvuuden näkökulmia:

- Poronhoito ja poromatkailu tarvitsevat **vahvempaa institutionaalista tunnustusta ja vakaita toimintaedellytyksiä**, jotta elinkeinonharjoittajat voivat toimia kestävän siirtymän osajina (Bohn ym. 2025; Landauer 2025).
- Saamelaiskoulutuksen kehitys ja kulttuuriperustaiset oppimismenetelmät tukevat **kulttuurista suvereniteettia ja pitkän aikavälin sopeutumiskykyä** (Keskitalo ym. 2026; [Utsi Gaup ym. 2024](#)).
- Soveltava metsäekologian tutkimus osoittaa, että **jatkuvapeitteinen metsänkasvatus** voi parantaa ekologista kestävyttä pohjoisissa oloissa ([Rautio ym. 2024–25](#)). **Monipuolisia menetelmiä** käyttämällä turvataan talousmetsien luontoarvot ja metsien monikäyttö ([Luke 2024](#)).

Suositus: Strategiassa on tunnustettava luontoperustaisten elinkeinojen merkitys ja turvattava kulttuurisesti kestävä maankäyttö.

4) Suomi ja Arktinen keskus EU:n strategisena voimavarana

- Arktinen keskus ja Lapin yliopisto edustavat **EU:n vahvinta arktista tutkimusinfrastruktuuria**, osana **UArctic- ja A6-verkostoja**.
- Tutkimus, koulutus, kylmän ilmaston teknologia, arktinen logistiikka ja turvallisuusosaaminen ovat **EU:n strategisia resursseja**.

Suositus: Strategian tulee rakentaa pysyvä EU-tason arktinen hallintorakenne ja varmistaa sen pitkäaikainen rahoitus.

Mikäli haluatte lisätietoja tutkimustuloksista tai REBOUND-hankkeen asiantuntijoiden näkemyksiä strategiaprosessia varten, olemme mielellämme käytettävissänne.

Tanja Joona

hankkeen johtaja

tanja.joona@ulapland.fi

040 484 4283

Miia Kärnä

vuorovaikutusvastaava

miia.karna@ulapland.fi

040 485 3046